

Q&A

Bijeenkomst van de Werkgroep certificering, labelling en schemabeheer van het Platform Binnenluchtkwaliteit op 31/03/2023

Vragen van de deelnemers en antwoorden van de FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu

Dit document bevat de vragen en opmerkingen die tijdens de bijeenkomst van 31/03/2023 via het Q&A systeem of mondeling zijn geformuleerd. De antwoorden werden op het moment gegeven of achteraf geschreven door deskundigen van de dienst Binnenluchtkwaliteit van de FOD VVVL.

Inhoudsopgave

1) Lijst van deelnemers	2
2) Opmerkingen, bedenkingen, vragen en antwoorden, per thema	4
1. Luchtkwaliteit en meetapparatuur	4
2. Sectoren	5
3. Certificering.....	6
4. Labelling	6
5. Platform	7
6. Communicatie	7
7. Financiering.....	8
8. Opmerkingen	8

1) Lijst van deelnemers

Bart van de Pol (Buildwise)
Maarten De Strycker (BCCA)
Monique Leeuw
Vincent De Myttenaere (Airsteril)
Arnold Janssens
Erika Malu (Buildwise)
Sammy Gruss (Buildwise)
Eric Winnepenninckx
Borislav Lazarov (VITO)
Hannelore Scheipers (UGent)
Benjamin Deridder (BNXT League)
Liesje Van Gelder (BCCA)
Georges Devis (GDF-CONCEPT)
Olivier Sabbe (Buildwise)
Loucine Mekhitarian (SPF SPSCAE)
Michel Degallier (SPF Santé)
Pieter Bolle (FOD Volksgezondheid)
João Cunha da Silva (SPF Santé publique)
Lejeune Renaud (SGS Belgium)
Loïc Raymond (ISPIRA BENELUX)
Kurt Buyle (Deltrian International NV)
Eve Diels (Horeca Vlaanderen vzw)
Kris Vranken (Stad/OCMW Bilzen)
Pascale Steenhoudt (Buildwise)
Koen Faes (FOD WASO - Toezicht op het Welzijn op het werk)
Yves Lambert (Ventibel)
Emmanuel Harschene (SPF Santé publique – ICT)
Eduardo Oblanca (Manager de la maintenance au Bozar (HVAC, électricité, ...))
Julie Broichhausen (Ministère de la Communauté Germanophone)
Stephane Van Autgaerden (Clean Air Safe)
Ghislain Raymaekers (aiR & M's bv)
Luc François (Buildwise)
Bart Seghers (Testo NV)
Hendrik Van Passel (Medic Clean Air)
Els FONTEYNE (Agoria)
Mart Verlaek (Vlaanderen, departement omgeving)
Marc Deheneffe (Administration générale du sport en Fédération Wallonie-Bruxelles (ADEPS))
Stijn Snaet (Event Confederation)

Sebastien Pecceu (Buildwise - CSTC/WTCB)
Jory Degheldere (FOD VVVL)
Sofie Vandenbroeck (Vlaanderen, Agentschap Zorg en Gezondheid)
Jos Windey (Vinçotte)
Anne-Claude ROMAIN (Université de Liège)
Olivier Vandevoorde (Vinçotte)
Peter David (Vlaandere, Het Facilitair Bedrijf)
Jochem (Clean Air Solutions)
Evert Vermaut (Vinçotte)
Valérie Pollet (Buildwise)
Geert Van Aken (Ethias Services)
Thierry Laermans (Federatie van Cinema's van België)
Kurt Van Campenhout (Techlink)
Liesbeth Vandersteene (ASTRAC Réseau des professionnels en Centres culturels)
Patricia Santoro (Association des Centres culturels)
Johan Penson (Overleg kunstenuorganisaties)
Béatrice Pirotte (Association des Etablissements Sportifs (AES) asbl et Association Interfédérale du Sport Francophone (AISF) asbl)
Mario Thoilants (KBIN-KMMA)
Marc Van Ranst (KU Leuven - UZ Leuven)
Wim Vervoort (namens CULT!)
Marianne Stranger (VITO)
Jérôme De Waele (Airscaan)
Anouk Dieryck (Knight Moves)
Klaas De Jonge (Ghent University - Building Physics research group)
Denis Flandre (UCLouvain)
Jessica Mayon (Cabinet Glatigny)
Marie Peeters (Institut Scientifique de Service Public (Région Wallonne))
Patrick Martens (NTGent s.o.n.)
Kristien Vermeersch (De Federatie Sociaal-Cultureel Werk en Amateurkunsten)
Mike Naert (Clubcircuit)
Johan Van Impe (Koninklijk Instituut voor Natuurwetenschappen)
Eliane Khoury (VFA Solutions BV)
Niels De Kempeneer (Vlaandere, Dep. Omgeving)
Reinout Speelman (Agoria)
Johan Fleurbaey (Fleurbaey bv)
Pieter Hoof (Vlaamse Sportfederatie)
Sarah Nauwelaerts (Sciensano)
Wouter Rogiers (Kabinet Vlaams minister-president en minister van Cultuur Jan Jambon)
Maxime Vanginderhuysen (InsightAir)
Lins Janina (Trotec GmbH (Fabricants de purificateurs d'air))

Christophe STANLEY (APAVE Belgium)
Jan Deklerck (Duco Ventilation)
Maxence Mendez (Octopus Lab)
Herman Ulens (Vasco group)
Benjamin Verfaillie (Volta)
Bossu Geneviève (Fédération Horeca Wallonie)
Lula Timmerman (FOD VVVL)
Tom Kestens (Kabinet Vandenbroek)
Pierluigi De Felice (OCTAR EUROPE SRL)
Françoise Havelange (FEAS)
Stefan Hensen (Stad Bilzen)
Jeroen Vanderputte (Netwerk Lokaal Sportbeleid)
Hubert CHAPELAIN (Cabinet de la Ministre Valérie Glatigny | FWB)
Ed Schrijnemakers (Trotec GmbH)
Emeline Roose (FOD VVVL)
Ghislain Liabeuf (Rensair BV)
Frederic Beyens (KORTRIJK XPO)
Kaat Vandenbussche (Knight Moves)
Lejeune Renaud (SGS Belgium)
DELEPINE Christophe (AVIQ - Agence pour une Vie de Qualité)
Peter Wouters (FOD VVVL)

2) Opmerkingen, bedenkingen, vragen en antwoorden, per thema

1. Luchtkwaliteit en meetapparatuur

Wat bedoelt u met "meetinstrument voor de luchtkwaliteit"? Worden de hoofdlijnen van de methodologie (bemonsterings-/meetomstandigheden; frequentie, duur, variabiliteit van de omstandigheden) omschreven?

In de wet zelf wordt de generieke term luchtkwaliteitsmeter gebruikt. In een Koninklijk Besluit (KB) zal moeten worden bepaald wat een luchtkwaliteitsmeter ten minste moet meten. In eerste instantie wordt uitgegaan van de CO₂-meter. De wet bepaalt dat na verloop van tijd ook andere parameters kunnen worden gemeten.

Dit koninklijk besluit voorziet in een praktische gids voor de keuze, de installatie, het gebruik en het onderhoud van meetapparatuur voor de luchtkwaliteit. De FOD Volksgezondheid zal een reeks tips publiceren om de betrouwbaarheid van de uitgevoerde metingen te garanderen.

Hoe definiëren we vandaag de dag luchtkwaliteit?

Het etiket bevat momenteel geen definitie van luchtkwaliteit.

Om een goede luchtkwaliteit binnenshuis te bereiken, moet u :

- 1) *De bronnen van verontreiniging verminderen. Daartoe worden ze geïdentificeerd via een risicoanalyse en wordt een actieplan opgesteld als de risicoanalyse dat vereist.*
- 2) *Zorgen voor voldoende ventilatie, eventueel aangevuld met luchtzuivering. De wet stelt hiervoor 2 referentieniveaus voor.*

Welke van de te meten luchtkwaliteitsparameters, waaronder CO₂, leveren gezondheidsrisico's op voor gebruikers van hallen, sportfaciliteiten, ontvangstruimten, enz. bij tijdelijke, kortstondige of infrequente blootstelling?

Voor gezondheidsrisico's op lange termijn geldt de cumulatieve blootstelling gedurende de dag. Voor infectierisico's op korte termijn is de virusvrije luchtstroom van belang. CO₂ is een indicator van de ventilatiekwaliteit en wordt op zichzelf niet als verontreinigende stof beschouwd (behalve in bepaalde concentraties). De wet bepaalt dat in de toekomst ook andere verontreinigende stoffen zullen worden gecontroleerd, die dan aanvullende parameters zullen zijn voor de bepaling van de luchtkwaliteit binnenshuis, maar in dit verband zijn nog studies nodig.

Het kabinet merkt op dat het belangrijk is om ons af te vragen wat er zou gebeuren als we dit beleid ter verbetering van de binnenluchtkwaliteit niet zouden invoeren. We zouden dan in een situatie komen waarin de overheid gedwongen wordt keuzes te maken. Het is beter om de informatie in handen te hebben en geen zwart-wit beleid te voeren door blind te rijden. Dat bespaart alle betrokken sectoren en de samenleving in het algemeen het financiële drama dat we tijdens de crisis hebben meegemaakt. Als we toen hadden geweten wat we nu weten, zouden de beslissingen niet hetzelfde zijn geweest. Daarom is het belangrijk om de luchtkwaliteit binnenshuis te meten en te monitoren om passende maatregelen te kunnen nemen. Als deze wet wordt uitgevoerd zoals ze is, kunnen we beginnen met de uitvoering van meer verfijnd, logisch beleid op basis van de realiteit en de dingen die we weten.

Uit alle wetenschappelijke studies die tot nu toe zijn uitgevoerd op plaatsen waar weinig of geen ventilatie is, is gebleken dat de luchtkwaliteit zeer slecht is. Daarom hebben degenen die verantwoordelijk zijn voor plaatsen waar klanten, sporters of andere mensen aanwezig zijn, een verantwoordelijkheid tegenover hen. De kwaliteit van de binnenlucht speelt een zeer belangrijke rol in de gezondheid van deze mensen.

We moeten ons allemaal bewust zijn van de ongelooflijke kans die een dergelijke wet ons biedt, namelijk dat we de toestand van de binnenluchtkwaliteit in publiek toegankelijke gesloten ruimtes in België in kaart zullen kunnen brengen. Daar mogen we best trots op zijn.

Bovendien zijn we nog niet eens begonnen, maar er verschijnen al internationale artikelen over hoe Belgische cafés de meest bewuste en veiligste van Europa zullen zijn.

2. Sectoren

De genoemde sectoren zijn HoReCa, sport en cultuur. Zijn er nog andere sectoren die erbij betrokken zijn of zullen worden, zoals de medische sector (ziekenhuizen,...), of plaatsen waar mensen verplicht heen moeten (werk, scholen) - in tegenstelling tot vrije tijd, waar ze vrijwillig heen gaan?

De wet is van toepassing op alle sectoren met voor het publiek toegankelijke gesloten ruimten. Dit zijn plaatsen die niet louter gezins- of bedrijfsruimten zijn. Er is echter besloten om gefaseerd

te werk te gaan en te beginnen met de sectoren die in het kader van de coronacrisis al maatregelen hebben genomen met betrekking tot de luchtkwaliteit binnenshuis.

3. Certificering

Ik lees in de presentatie van Maarten dat wordt uitgegaan van drie rollen: de eigenaar, de exploitant en de organisator. In de laatste teksten van de RA's is de organisator helemaal niet opgenomen of voorzien.

Bij de vergelijking van de wetgevingskaders in Vlaanderen en op federaal niveau, wilde Maarten verduidelijken dat de context van luchtkwaliteit in Vlaanderen eenvoudiger is (enkel een rol voor de eigenaar), met verwijzing naar andere partijen zoals de exploitant en de organisator. De federale wetgeving voorziet geen specifieke rol voor de organisator.

De definities staan in artikel 2 van de wet van 6 november 2022:

5° eigenaar: natuurlijke of rechtspersoon of overheidsinstantie die het recht heeft de voor het publiek toegankelijke besloten plaats te gebruiken, te genieten en erover te beschikken. De eigenaar heeft alle bevoegdheden, behoudens beperkingen opgelegd door wetten, verordeningen of rechten van derden;

6° exploitant: natuurlijke of rechtspersoon die verantwoordelijk is voor de organisatie en de inrichting van het voor het publiek toegankelijke omheinde gebied;

Indien in specifieke situaties verdere verduidelijking wenselijk is, kunnen bepaalde punten altijd in een overeenkomst tussen de partijen worden verduidelijkt.

Voorstel: Waarom wordt het geplande certificeringssysteem (dat de opleiding van een groot aantal certificeerders en de systematische certificering van alle locaties ter plaatse vereist, wat duur, complex en tijdrovend is) niet vervangen door het gebruik van een goedgekeurd apparaat dat de luchtkwaliteit in real time meet en de gegevens op een centraal platform registreert? Deze technologie bestaat en is betaalbaar.

Het huidige kader sluit certificering op deze manier niet uit. Het is een goede suggestie om ook hiermee rekening te houden.

4. Labelling

Verskillende vertegenwoordigers van de sectoren (cultuur, evenementen, bioscoop, hotels en restaurants) zijn van mening dat etikettering stigmatiserend is en dat de staat van de infrastructuur de toeschouwers niet mag beïnvloeden in hun programmakeuze, hetgeen onvermijdelijk het geval zou zijn indien zij in alle zalen affiches met letters A, B, C of kleuren zouden zien. Zij benadrukten de noodzaak van een maatschappelijk debat over de gevolgen van de etikettering van zalen, naast het huidige technische debat.

Momenteel wordt gedacht aan een eenvoudig informatieblad met feitelijke gegevens over de kenmerken van de locatie en de aanwezige IAQ-infrastructuur (ventilatie- en/of luchtzuiveringssystemen). In dit stadium is het niet de bedoeling de lokalen in te delen aan de hand van een kleurcode of een reeks letters. Een ruimte zal worden gecertificeerd, niet op basis

van de IAQ (referentieniveaus A of B, art. 3 van de wet) of de aanwezige systemen, maar als zij voldoet aan de door de wet opgelegde eisen (d.w.z. gebruik van een IAQ-meetinstrument, uitvoering van een risicoanalyse en een actieplan).

Bovenal kunnen we met deze RA op een gegeven moment zeggen: "Hier meten en controleren we de luchtkwaliteit binnenshuis". En het is al heel belangrijk dat mensen dit weten: we werken eraan.

5. Platform

De antwoorden op de per e-mail gestelde vragen komen van de FOD Volksgezondheid en het kabinet, maar niet van het platform zelf.

De administratie, het kabinet en het platform werken samen. Het secretariaat van het platform wordt verzorgd door de administratie van de FOD Volksgezondheid.

De administratie van de FOD Volksgezondheid weet zeer weinig over de situatie ter plaatse. Er moeten studies worden uitgevoerd.

Het eigenlijke doel van het Platform is het verzamelen van getuigenissen over de realiteit op het terrein in de sectoren. Het Platform is niet alleen een structuur om de administratie te informeren, maar het is een instantie voor informatie-uitwisseling waar iedereen kan bijdragen. Aarzel niet om deel te nemen aan de subwerkgroepen om uw ervaringen op het terrein te delen met het consortium dat belast is met de ontwikkeling van dit certificeringssysteem, zoals vandaag meermaals is voorgesteld.

Gaan de subgroepen online verder of ergens ter plaatse?

Momenteel worden alle vergaderingen online gepland.

Het platform verenigt zowel de betrokken sectoren als een groeiend aantal vertegenwoordigers van sectoren die niet economisch neutraal staan tegenover deze wetgeving.

Het doel van het platform is alle belanghebbenden bijeen te brengen. Het is de samenwerking tussen al deze actoren met verschillende belangen die het mogelijk zal maken een systeem te creëren dat met alle standpunten rekening houdt. Je kunt niet enerzijds zeggen dat je de sectoren moet raadplegen en anderzijds zeggen dat je alleen bepaalde sectoren moet raadplegen. Wij zullen blijven overleggen met fabrikanten, certificeerders, communicatiespecialisten die zich bezighouden met de communicatie van complexe vraagstukken. Wij zullen academici, deskundigen en sectoren blijven raadplegen. Dit is een zeer brede, zeer moeilijke en zeer complexe uitdaging. Het enige belang dat op het spel staat is de volksgezondheid.

6. Communicatie

Hoe communiceren we over IAQ, een ingewikkeld en slecht gedefinieerd concept voor een publiek dat weinig of geen informatie heeft en de weergegeven etiketten/maatregelen verkeerd begrijpt?

Het is aan de administratie om met het grote publiek te communiceren zodat het deze etiketten en informatie begrijpt.

7. Financiering

Hoewel de wet in dit stadium niets kostbaars oplegt, zet zij plaatsen ertoe aan te investeren in ventilatie- en luchtzuiveringssystemen, wat duur is. Sommigen vrezen dat deze druk zou kunnen leiden tot een vermindering van het activiteitenaanbod (sport, cultuur, horeca, enz.), wat uiteindelijk een negatief effect op de volksgezondheid zou kunnen hebben.

Daarom wordt voorgesteld dat deze kosten door de wetgever worden gedragen en dat de termijn voor de uitvoering wordt vastgesteld op 1 januari 2026.

Zoals in de opmerking staat, legt de wet dergelijke investeringen niet op. Iedereen wordt verzocht zijn best te doen om de luchtkwaliteit te verbeteren, afhankelijk van zijn realiteit: de reeds bestaande systemen, de daadwerkelijk gemeten luchtkwaliteit, het ambitieniveau dat hij wil bereiken, ... afhankelijk van zijn financiële middelen. De eerste maatregel is te proberen de bronnen van verontreiniging te beperken. Pas daarna kan de installatie van ventilatie- en luchtzuiveringssystemen worden overwogen.

In deze RA's zijn een aantal opties ingebouwd voor exploitanten, kleine zalen, cafés en sporthallen die momenteel niet over de financiële middelen beschikken of in verouderde gebouwen werken en waar binnenluchtkwaliteit veel moeilijker te garanderen is dan elders, bijvoorbeeld in grote sporthallen.

8. Opmerkingen

Er werden honderden metingen verricht in verschillende ruimten en voor alle soorten activiteiten. Uit de resultaten blijkt dat :

1. Meer dan 80% van de ruimten voldoet niet aan de in de wet voorgestelde referentieniveaus en zal zijn indeling moeten aanpassen of zijn bezettingsgraad moeten verlagen tot onder zijn economisch evenwichtsniveau.
2. Als zij voor luchtzuivering kiezen, is de extra 15 m³ (1200 ppm CO₂) bij lange na niet voldoende om dit niveau van economisch evenwicht te bereiken.
3. Het gebruik van CADR is van weinig belang voor zuiveraars die plasma gebruiken, omdat de plasmaconcentratie wordt verdund naar gelang van het ventilatieniveau (dat niet constant is).
4. Er zijn veel bijzondere gevallen en daarom is het zeer ingewikkeld om een algemene regel vast te stellen, vooral in de sectoren evenementen en horeca.

Voorstel:

1. Alleen continue meting van de luchtkwaliteit in real time is een oplossing
2. Als je het ventilatieniveau niet verhoogt, heb je aangesloten luchtreinigers nodig. Als we niet kunnen aantonen dat ze werken EN dat ze doeltreffend zijn, kunnen we hun doeltreffendheid niet certificeren als onderdeel van een label.
3. De meting van de CO-concentratie₂ voor zuiveringsinstallaties is van weinig belang. De meting van VOS verdient de voorkeur.

4. De aanpak moet veeleer gericht zijn op de oplossingen die voor verschillende situaties kunnen worden gevonden, in plaats van te proberen te meten of er een probleem is of niet. Want in de meeste gevallen is de situatie problematisch.

Wij nemen nota van deze bezwaren. De meting van de CO₂ concentratie bij gebruik van luchtreinigers lijkt ons interessant, aangezien CO₂ immers een maatstaf is voor de hoeveelheid ventilatie per persoon. Voor luchtreinigers is het bijzonder belangrijk te weten voor welke prestaties en soorten verontreinigende stoffen zij worden gebruikt.

Opmerking van een vertegenwoordiger van een adviesbureau voor luchtkwaliteit, die het belang van risicoanalyse benadrukte, maar ook het gebrek aan kennis bij de exploitanten om deze naar behoren uit te voeren, hetzij door onwetendheid over IAQ-kwesties, hetzij door minimalisering van de risico's.

Er wordt een praktische gids voor risicoanalyse en actieplanning opgesteld om de exploitanten te helpen bij hun aanpak en hen aanvullende informatie te geven om hun risicoanalyse zo goed mogelijk uit te voeren.

Er zij aan herinnerd dat er reeds verdere wetgeving inzake binnenluchtkwaliteit bestaat, met name in de Codex Welzijn op het Werk, art. III.1-34 e.v., volgens welke alle sectoren die publiek ontvangen en dus werknemers hebben, reeds een aanpak van de binnenluchtkwaliteit moeten hebben.

Op het niveau van de administratie van de FOD Volksgezondheid zijn wij ons hiervan terdege bewust en werken wij samen met de FOD Werkgelegenheid, met name in het kader van de uitvoering van een memorandum van overeenstemming, zoals voorzien in de wet. Men mag echter niet vergeten dat de FOD-werkgelegenheidswetgeving inzake luchtkwaliteit al sinds februari 1946 bestaat en toen werd geïntegreerd in de algemene verordening inzake gezondheid en veiligheid op het werk. De crisis heeft duidelijk aangetoond dat na 77 jaar verdere maatregelen nodig zijn.

Sommigen betreuren dat de raadpleging die in het kader van de voorbereiding van wetteksten wordt georganiseerd meer weg heeft van een informatieproces dan van het luisteren naar en rekening houden met de wensen van de sectoren.

Het kabinet wijst erop dat tijdens het proces de teksten die zijn gepresenteerd en besproken met de sectoren op een aantal cruciale punten zijn aangepast.